

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra politologie a evropských studií

Kristýna Robová

Analýza politického vývoje Front National pod vedením Marine Le Pen

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Radomir Sztwiertnia

OLOMOUC 2016

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně na základě uvedené literatury.

V Olomouci dne 26. 4. 2016

.....

Mé vřelé poděkování patří Mgr. Sztwiertniowi za jeho trpělivé vedení a cenné rady.

Obsah

ÚVOD.....	1
1. Teoretická část.....	7
1.1. Krajní pravice	7
1.2. Populismus	10
2. Analytická část	14
2.1. Front National v éře předsednictví Jean-Marie Le Pena	14
2.2. Front National v éře předsednictví Marine Le Pen.....	21
2.3. Změna slovníku Front National.....	24
2.4. Programatika Front National	28
ZÁVĚR.....	35
LITERATURA	38
ABSTRAKT	44
ABSTRACT	45

ÚVOD

Pátá francouzská republika bývá charakterizována mimo jiné svým funkčním modelem rozdělení politické moci mezi střídající se pravici a levici, ovšem vedle umírněných vládních politických stran existují i subjekty na krajních pólech politického spektra. Jedním z nich je pravicová Front National. Tato politická strana má za sebou přes čtyřicet let existence, avšak až v posledních letech s novou vůdčí figurou ve svém čele získává širší voličskou základnu a nabývá stále většího celostátního politického významu. Pod vedením Jean-Marie Le Pena si strana vybudovala charakteristickou značku a čitelný postoj. Ovšem s nástupem Marine Le Pen v roce 2011 došlo k řadě změn ve vnitřních strukturách i ve vnější image strany. Došlo k její modernizaci a změně způsobu vyjadřování. Odborníci v tomto případě hovoří o umírnění či tzv. *dedémonizaci* Front National, což je jeden z možných překladů užívaného francouzského pojmu *dédiabolisation*.

Cílem práce je prostřednictvím analýzy vývoje strany, akcentovaných témat a způsobu komunikace dvou lídrů Front National dojít k identifikaci rozdílů a shod v jejich rétorice, komunikaci a názorovém směřování strany pod jejich vedením. Pozornost je rovněž věnována případným změnám v programatice strany. Přínos takového srovnání má své opodstatnění v debatě o dnešní podobě Front National a o aktuálních možnostech strany uspět v celostátní politice. Je důležité uvažovat o Front National do budoucna jako o jednom z možných klíčových politických aktérů a nepodceňovat stranu z důvodu nynějšího nedostatku koaličního potenciálu. Práce hledá odpovědi na následující výzkumné otázky:

Je předpoklad, že strana pod vedením Marine Le Pen výrazně změnila své směřování, pravdivý? V čem spočívá změna strany po výměně jejich čelních představitelů?

Existují odlišnosti ve způsobu komunikace Jean-Marie Le Pena a Marine Le Pen? Kladou důraz na stejná témata? Je Front National konzistentní ve svých názorových postojích?

Vyazuje Front National pod vedením Marine Le Pen rysy krajně pravicové strany?

Z časového hlediska se práce soustředí především na dění od roku 2011, kdy do čela strany nastoupila Marine Le Pen, přičemž je ovšem brán v potaz předchozí vývoj strany z hlediska podkladu pro komparaci s jejím předchůdcem Jean-Marie Le Penem.

Práce užívá empiricko-analytického přístupu. V jeho rámci je vedle kvalitativní analýzy rétoriky čelních představitelů Front National a jejich komparace využita rovněž kvantitativní metoda k analýze stranických programů, k čemuž k těmto účelům sloužil nástroj Voyant Tools. Pomocí něj lze rychle a efektivně zpracovat i obsáhlejší dokument, v případě volebního programu strany lze snadno zjistit kupříkladu frekvenci a místo výskytu konkrétních pojmů či vztahy mezi pojmy. Takto lze srovnat i více dokumentů současně a na základě míry jejich podobnosti či naopak odlišnosti vytvořit graf či kupříkladu přehled společných a naopak pouze v některém z dokumentů se objevujících výrazů.

Text je rozdělen na dvě hlavní kapitoly, teoretickou a analytickou. První z nich je věnována teoretickému vymezení klíčových termínů, kterými jsou zejména krajní pravice a populismus. Definice těchto pojmů je nezbytná pro potřeby analýzy Front National, která se nachází v kapitole druhé. Ta je pak dále z důvodu přehlednosti dělena na jednotlivé podkapitoly, kterými jsou Front National v éře Jean-Marie Le Pena a následně Front National v éře Marine Le Pen. V návaznosti na tyto dvě podkapitoly následuje podkapitola zabývající se změnou způsobu vyjadřování strany pod vedením Marine Le Pen ve srovnání s předchozími zvyklostmi. V poslední kapitole se nachází analýza programatiky Front National.

Co se týče dosavadního zpracování tématu, vzhledem k závažnosti, která se pojí s dosavadním vzrůstem popularity Front National, se stranou a jejím vývojem zabývá vedle médií i řada vědců ve svých odborných článcích a knihách, ovšem vzhledem k aktuálnosti tématu a nutnosti neustálé aktualizace dochází k tomu, že již v době vydání článku dochází k dalším událostem, které již tento článek nedokáže reflektovat.

Mezi přední odborníky v oblasti analýzy projevu Marine Le Pen patří Cécile Alduy ze Stanfordovy univerzity, která primárně vyučuje francouzskou literaturu. Společně se svým kolegou Stéphanem Wahnichem z Université Paris-Est-Créteil, který se věnuje politické komunikaci, v roce 2015 vydali knihu s názvem *Marine Le Pen: prise aux mots* s podtitulem *Décryptage du nouveau discours frontiste*, ve které analyzují politickou komunikaci Front National pod vedením Marine Le Pen. Tato kniha vzhledem k datu svého vydání prozatím není příliš rozšířena, v textu je pracováno s francouzskou verzí pro Kindle. Tito autoři navíc uvolnili část svého výzkumu ke čtení pro všechny

zájemce a obsah internetových stránek doplnili dalšími relevantními články.¹ Zmíněná kniha svým obsahem navazuje na dříve vydanou publikaci s názvem *Le Pen, Les Mots* zabývající se veřejným vystupováním Jean-Marie Le Pena, někdejšího vůdce strany v letech 1983-1996, tudíž autoři mohou do jisté míry srovnávat tyto dvě osobnosti francouzské politické scény. V jejich výzkumu bylo analyzováno přes 500 veřejných proslavů a rozhovorů od roku 1987 do 2013 pomocí nástrojů pro práci s textem jako jsou Hyperbase či Termino.

Význačným odborníkem na francouzskou politiku a moderní dějiny je James Shields² z birminghamské Aston University, kde vede francouzská studia. Specializuje se na historii krajní pravice ve Francii. Jeho obsáhlá publikace *The extreme right in France: from Pétain to Le Pen* z roku 2007 je přehledným zdrojem především historie Front National. Autor zde zkoumá vývoj francouzské krajní pravice již od 40. let 20. století, přičemž si všímá zejména voleb, volebních programů a kampaní. Tato publikace je velice přínosným zdrojem při mapování minulosti strany, ovšem značnou limitací pro tuto bakalářskou práci je datum jejího vydání, jelikož již nepokrývá období po nástupu Marine Le Pen do čela strany. K účelu zmapování historie strany je však velmi užitečná právě pro svou přehlednost, ale i řadu uvedených informací, které již Front National smazala ze svých internetových stránek a které jsou jinak komplikovaně dohledatelné. Další v práci využitou publikací autora je příspěvek s názvem *Radical or not so Radical? Tactical Variation in Core Policy Formation by the Front National* zveřejněným ve *French Politics, Culture & Society* z roku 2011. Zmíněná práce se zabývá opět historií, tentokrát od 70. let 20. století, tedy již dobou vzniku Front National, kterou sleduje až do tehdejší současnosti, tedy roku 2011, zaměřuje se zde také na vztah Front National k imigraci. Limity tohoto zdroje jsou z logiky věci velmi podobné jako u předešlého.

Dalším odborníkem zabývajícím se Front National je Aurélien Mondon³ z University of Bath, který se taktéž zabývá politikou a historií, zaměřuje se zejména na pravicový populismus a jeho dopady na liberální demokracii. Z děl tohoto autora je v textu použit článek z roku 2015 s názvem *The French secular hypocrisy: the extreme right*,

¹ Zmíněný obsah je pod názvem *Decoding Marine Le Pen's Rhetoric: A database and visualization research project* k dostání na <https://decodingmarinelepen.stanford.edu>.

² V některých publikacích uváděn jako J. G. Shields, v soupisu literatury je vždy dodržen tvar uvedený na místě uvedení autora, aby byla daná publikace jednoznačně identifikovatelná.

³ V některých publikacích uváděn jako Aurelien Mondon (pod jménem v tomto tvaru se prezentuje i na sociální síti Twitter), v soupisu literatury je vždy dodržen tvar uvedený na místě uvedení autora, aby byla daná publikace jednoznačně identifikovatelná.

the Republic and the battle for hegemony z odborného časopisu *Patterns of Prejudice*, který se zabývá dynamikou Front National a změnami vedoucí k dosažení postavení hodného respektu. Příspěvek se zabývá postojem Front National k islámu v průběhu času jako vymezením se vůči „jinému“, sleduje projevy strany, které označuje za populistické a neo-rasistické. Tento článek je přínosný zejména z důvodu jeho propojení historie s nedávnými událostmi. Nutno zmínit, že společně s Cécile Alduy je Aurélien Mondon častým příspěvatelem kvalitních článků o aktuálním dění ve spojitosti s Front National do médií. Dalším jeho příspěvkem použitým v textu je článek z roku 2013 *Nicolas Sarkozy's legitimization of the Front National: background and perspectives*, který taktéž vyšel v *Patterns of Prejudice*, ve kterém se zabývá interakcí Front National s dalšími francouzskými politickými stranami a dokládá jejich sblížení.

Nizozemský politolog Cas Mudde se zaměřuje na extremismus a populismus v Evropě. Jeho texty jsou jedním z klíčových východisek v teoretické části práce, zejména publikace *Populist radical right parties in Europe* z roku 2007 a text *The Populist Zeitgeist* z roku 2004, který je volně ke stažení na internetu, což není ničím výjimečným, jelikož Cas Mudde často své práce nechává volně přístupné. Je rovněž častým příspěvatelem do odborné diskuse v médiích jak ve věci krajní pravice, tak i populismu. Autor se často vyjadřuje k aktuálnímu dění prostřednictvím sociálních sítí.

Poslední blíže představenou publikací je *The National Front in France: Ideology, discourse and power* od Petera Daviese, která vyšla poprvé v roce 1999, v podobě využití v textu práce pak v roce 2001. Tato publikace je přínosná vedle přehledu vývoje Front National zejména svým přílohovým materiálem v podobě volebních plakátů a informacemi ve věci řečového projevu představitelů Front National, limitem je pouze opět datum vydání nezohledňující předsednictví Marine Le Pen.

Vedle odborných publikací, které jsou čerpány z elektronické databáze Taylor & Francis či otevřeného archivu HAL (archives-overtures.fr), kde se objevují zejména publikace francouzských autorů, mezi využití zdroje patří rovněž denní tisk v internetové podobě, zejména pak *Le Figaro*, *Le Monde*, *20 minutes* či *Le Nouvel Observateur*. Zdrojem dat průzkumu veřejného mínění byl *Institut français d'opinion publique* (Ipsos).

Jak již bylo naznačeno, vzhledem k povaze tématu je v textu práce vycházeno zpravidla z cizojazyčných zdrojů, proto lze považovat za nutné vyjasnit v úvodu několik

zásad ohledně termínů užívaných ve stejné podobě v celém textu. Nevyhnutelně bude pracováno s řadou termínů v cizím jazyce, které následně budou vysvětleny buď přímo v textu či v poznámce pod čarou dle potřeb přehlednosti, bude-li to z hlediska srozumitelnosti sdělení zapotřebí. Název zkoumané politické strany není přeložen do českého jazyka jak z důvodu autenticity, věrnosti originálu, tak z důvodu kontextu sousloví Národní fronta v českojazyčném prostředí. Takový překlad by zřejmě byl spíše ke škodě než k užítku, proto v celé práci zůstává původní francouzský název strany, který je jí vlastní.⁴ Volba obou velkých počátečních písmen má taktéž své opodstatnění. Ohledně názvu strany nepanuje mezi vědci shoda, Cécile Alduy a Stéphane Wahnich volí jednotnou podobu *Front national* s malým n, stejně jako agentura pro výzkum veřejného mínění Ipsos, strana sama pak na svých oficiálních stránkách užívá více podob, tedy obě počáteční písmena velká i podobu zvolenou zmíněnými autory, tedy velké pouze první písmeno.⁵ Pro plakáty a propagační vizuály strana zpravidla využívá podobu názvu psanou verzálkami, jak ostatně demonstruje i obrázek č. 1. Pro tuto práci bylo nakonec rozhodnuto pro variantu s velkými počátečními písmeny, jelikož ji sama strana využívá viditelně nejčastěji a nakonec o ní takto referují i francouzská média. U dalšího pojmu se jedná o překlad funkce vůdčí osobnosti politické strany, která je ve francouzštině vyjadřována výrazem *président*, v případě ženské varianty *présidente*. V českém jazyce není zvykem název funkce *prezident strany*, proto předem budiž předem upozorněno na tuto drobnou jazykovou odchylku. V textu se tedy v tomto případě bude pracováno s původním termínem *président*, aby nedošlo k nedorozumění, a je jím jednoznačně myšlen přibližný ekvivalent funkce českého předsedy politické strany, pokud nebude uvedeno jinak. Vedle názvu strany je vhodné zmínit i fakt, že *Front National* je ve své podstatě z jazykového hlediska ve francouzštině rodu mužského (stejně tak *le parti*, strana), v textu této práce však budu pracovat s *Front National* jako politickou stranou v rodu ženském, jelikož pro češtinu je to přirozenější jak z pohledu ženského rodu slova (politická) strana, tak z důvodu v českých textech zažitého názvu.

Jméno představitelky *Front National* Marine Le Pen v textu této práce přechylováno není. K tomu autorku práce vedou jak vnitřní pohnutky, tak jistá míra

⁴ V prostředí české politologie se objevuje i varianta překladu názvu do českého jazyka. Přes zmíněný fakt bude v textu pracováno s jednotnou podobou názvu strany shodnou s originálním francouzským jménem.

⁵ Jen na úvodní uvítací stránce <http://www.frontnational.com> lze aktuálně (ke dni 13. 4. 2016) napočítat desetkrát podobu *Front National*, dvakrát *Front national*, pětkrát pak *FRONT NATIONAL*.

zvyku číst v odborné literatuře i v médiích jméno nepřechýlené. Stejně tak je postupováno u Cécile Alduy a případných dalších žen zmíněných v textu.

1. Teoretická část

Tato část se věnuje teoretickému vymezení práce. Pozornost je věnována především krajní pravici a populismu, jelikož jde o pojmy, jejichž definování je pro účely analytické části práce klíčové.

1.1. Krajní pravice

K upřesnění problematiky je na začátku práce vhodné začít jasným terminologickým vymezením. Termín *krajní* či *radikální*, tedy v angličtině odpovídající ekvivalent *radical*, je v současné době často spojován s pravicí, avšak původně vznikl k pojmenování opačného pólu politického spektra, tradičně byl užíván ve spojitosti se sympatizanty Velké francouzské revoluce. (Mudde 2007: 24) I dnes lze tento termín nalézt v souvislosti s levicí, příkladem může být francouzská politická strana *Parti radical de gauche*, která přímo v názvu uvádí, že jde o stranu krajní levice. Zda je pak konkrétní politická strana zařazena mezi krajní, radikální stany, to záleží také na politické kultuře dané země, ve které strana působí. Toto vnímání je dáno jak historickou zkušeností země, tak aktuálním nastavením společnosti, tedy k zařazení konkrétní politické strany je jistě na místě zvážit širší kontext, ve kterém se nachází. Jisté společné znaky však tyto strany stojící na okraji politického spektra nutně sdílejí. Cas Mudde radikální strany vymezuje na základě jejich názorů a postojů jako opozici vůči klíčovým prvkům liberální demokracie, zejména politickému pluralismu a ochraně menšin. Autor uvádí, že s takto vymezeným termínem se nejlépe pracuje v kontextu liberální demokracie, což ovšem nevylučuje jeho užití v jiných politických režimech. Užití termínu *radikální* pak vyžaduje následné vysvětlení směru radikalizace, jelikož sám o sobě se může vztahovat k počtu různých ideologií a hnutí. (Mudde 2007: 25)

Podobně obtížná je definice v případě samotného pojmu *pravice*. Cas Mudde v tomto případě cituje Johna Schwarzmantela, který uvádí, že „*pravice ve svém nejobecnějším smyslu vyjadřuje filozofii nepřátelskou k politice modernosti, [která představuje] myšlenky emancipace a racionality*“. (Schwarzmantel in Mudde 2007: 25) Někteří autoři v tomto duchu definují současnou krajní pravici ve smyslu radikální opozice vůči (post)modernizaci, kupříkladu Michael Minkenberg z německé Europa-Universität Viadrina Frankfurt. (Tamtéž) Ovšem, jak připouští i sám Mudde, tato jednoduchá definice má svá zřetelná úskalí, jelikož opozice vůči modernitě se nemusí

zřetelně odrážet v ideologickém vyjádření mnohých současných stran a je možné stejně tak usuzovat, že (radikální) pravice usiluje o jakousi „alternativní modernitu“. (Tamtéž) O takovéto „alternativní modernitě“ lze hovořit i ve věci zkoumaného příkladu Front National, a to minimálně od doby započetí procesu „*dédiabolisation*“, o kterém dále pojednává kapitola 2.2 v analytické části práce. Příklad, kdy se Front National nestavěla proti modernitě, lze shledat například v postoji její představitelky Marine Le Pen vůči zákonu umožňujícímu sňatek osob stejného pohlaví. Několik předních představitelů strany se sice objevilo v čele protestního průvodu, avšak Marine Le Pen tento pochod nepodpořila.⁶ Na tomto příkladu lze demonstrovat kontrast postoje Marine Le Pen vedle stranou dlouhodobě propagovaných konzervativních hodnot, které tímto jediným krokem samozřejmě ohroženy nejsou.

Jak tedy charakterizovat krajně pravicové politické strany? Paul Hainsworth předkládá svou minimalistickou definici ve znění, že „*extreme right-wing parties are not simply parties like others*“. (Hainsworth 2008: 11) Nejčastěji zmiňovaná definice krajní pravice se opírá o termíny, kterými jsou extrémní nacionalismus, rasismus, etnocentrismus, antikomunismus, nastolení právního pořádku, opozice vůči pluralismu a demokracii, což může být bráno jako společný znak těchto subjektů, ovšem ty si zpravidla nebyvají natolik blízké, aby šlo hovořit o jednotícím schématu aplikovatelném beze zbytku na všechny z nich. Laurenz Ennsler ve své studii publikované poprvé v roce 2010 dokonce dochází k závěru, že krajní pravice je natolik heterogenní, že politické strany spadající do této skupiny jsou od sebe vzájemně vzdálenější než strany z levé části spektra. Přesto v této práci identifikuje několik faktorů, na základě kterých sestavuje teoretické vymezení krajní pravice. Ennsler tvrdí, že i přes rozdílný společenský a organizační původ se jeví, že strany krajní pravice převzaly specificky charakteristický politický profil s jasným zaměřením na protiimigrační stanovisko. Vyjmutí imigrační tematiky z analýzy potom vede ke značně větší heterogenitě skupin v rámci krajní pravice. (Ennsler 2012: 167) Tento poznatek jasně ukazuje, že protiimigrační politika představuje pro krajní pravici důležitou roli a dala by se chápat jako společný, jednotící prvek pro tyto skupiny. V případě Front National jde prokazatelně o dlouhodobě propagovanou protiimigrační politiku. Autor mezi jiným poukazuje na nedostatek stabilních transnacionálních spojení v rámci krajní pravice, který je pravděpodobně zapříčiněn hrozbou ostrakismu, kterému čelí mnoho stran krajní pravice.

⁶ Více kupříkladu Mondon 2015: 407.

Je pro ně rozumnější se snažit vyhnout spojitosti s dalšími takto vyloučenými stranami, aby předešly obviněním z extremismu u sebe. (Ennsner 2012: 167-168) Tento druhý poznatek komplikuje identifikaci krajní pravice na základě vazeb se stranami se stejným zaměřením.

Existují však i práce zabývající se blízkostí Front National k fašistické ideologii. Například esej francouzského historika Pierra Milzy s názvem „*Le Front National: droite extrême...ou national-populisme?*“ pátrá přímo po odpovědi na otázku, zda se dá ideologie Jean Marie Le Pena popsat jako fašistická, přičemž připouští, že Front National vykazuje fašistické tendence, a dochází k závěru, že by na stranu mělo být pohlíženo jako na populistické, xenofobní hnutí s tradicí přesahující koncepci pravice a levice. (Milza in Davies 2001: 7) René Monzat v práci „*Enquêtes sur la droite extrême*“ zastává názor, že Front National je součástí „*subversivní pravice*“, stranické rodiny s kulturou odlišnou od klasické pravice. Podle Monzata je tato část pravice heterogenní koalicí, která je oproštěná jednotících doktrín, ovšem využívá každého náznaku společenského, kulturního či politického neklidu či nestability. (Tamtéž) Přirovnávání Front National a jejich podporovatelů, ke stoupencům fašismu je citlivým tématem jak pro zástupce strany, tak pro francouzskou společnost. Jean-Luc Mélenchon⁷ stanul před soudem kvůli komentáři k volebním preferencím Marine Le Pen: „*Proč by si měl francouzský národ zvolit do svého čela fašistku?*“. (Mélenchon in Albertini 2014) Soudní řízení nakonec po třech letech vyhrál (případ se táhnul už od roku 2011) a podle svého prohlášení na Twitteru s označováním aktivit Front National za fašistické rozhodně nemínil přestat: „*[...] Le Pen nemá právo dělat lživé letáky a můžeme to kvalifikovat jako fašistické. Hurá!*“ (Mélenchon, Twitter 2014)

⁷ Jean-Luc Mélenchon je levicový politik s komunistickou minulostí, který je dnes viditelnou postavou zejména z důvodu ohlášení své kandidatury v nastávajících prezidentských volbách. (Mélenchon in *Le Parisien* 2016, video)

1.2. Populismus

Někteří odborníci naopak užití termínů jako fašismus, neofašismus či extrémní pravice v tomto případě nepovažují za vhodné. Argumentují faktem, že Front National, stejně jako kupříkladu rakouská Freiheitliche Partei Österreichs (FPÖ), nezavrhují liberální demokracii a nepřijali za své násilí. Například Hans-Georg Betz k označení této strany upřednostňuje termíny *neo-populismus*, *radikální pravokřídlý populismus*, *radikální populistická pravice*, *radikální pravice* či *výlučný populismus*. (Betz in Hainsworth 2008: 19) I mnozí další vědci v tomto kontextu pracují s termínem populismus, přičemž Andrea Mammone, Emmanuel Godin a Brian Jenkins poukazují na fakt, že jako populistické jsou v řadě států označovány strany s extremistickou minulostí, přičemž nabízí vedle italského a již uvedeného rakouského příkladu právě francouzský. (Mammone, Godin, Jenkins 2013: 7) Pravdou je, že o extremistické minulosti by se zcela jistě dalo hovořit v souvislosti se skupinami, ze kterých Front National později vznikla, jak ostatně blíže objasňuje kapitola 2.1 zabývající se kořeny a původní podobou strany.

Podle Case Mudda představovala Front National přes čtyři desetiletí obraz *typické populistické radikální pravicové strany západní Evropy*. (Mudde 2007: 41) Ovšem stejně jako v případě pojmu krajní pravice, jednoznačná akademická shoda neexistuje na jednotné definici populismu. Soulad však panuje v tom, že jde o těžko definovatelný pojem s negativními konotacemi. Jérôme Jamin upozorňuje na fakt, že časté nepřesné uchopení konceptů populismu a extrémní pravice v oblasti médií, žurnalistiky, politiky i politologie přispívá k jisté vágnosti, která tyto koncepty dále provází i v odborné literatuře. Autor klade důraz na rozlišení populismu a krajní pravice, jelikož sám populismus podle něj nepředstavuje stejnou hrozbu pro liberální hodnoty a demokracii jako právě krajní pravice. (Jamin 2013: 38). Mnoho autorů zavádí nové pojmy a obohacují jimi výzkum, většinou se však omezí jen na dodání přídavných jmen či předpon, např. neopopulismus, pravicový populismus, nový populismus, federální populismus nebo telepopulismus (Schedler 1996: 292).

Pojetí populismu využitě v této práci pochází z definice Case Mudda z roku 2004. Ten ve svém díle *The Populist Zeitgeist* definuje populismus jako „*ideologii, která vidí společnost rozdělenou na dvě homogenní a antagonistické skupiny, a to čistý lid a zkorumpovanou elitu*“. Politika má pak být „*vyjádřením obecné vůle lidu*“. (Mudde

2004: 543) Populisté se takto vymezují vůči této elitě a zaštiťují se zájmy lidu. Takovéto prvky jsou v kampaních Front National jasně patrné, což je ostatně znát na příkladech uvedených v druhé části práce. Front National se svou rétorikou umísťuje do pozice důvěryhodného protikladu vůči zavedeným francouzským politickým stranám, které jsou svým vystupováním vzdáleny voličům. Tyto velké klasické strany jsou v mnoha případech zkompromitované nejrůznějšími skandály z dob jejich vlády, což je pro Front National nespornou politickou výhodou. Ta prostřednictvím svých zástupců mluví k lidem v jasných, srozumitelných sděleních, nabízí alternativu k hlavnímu proudu, který je reprezentován zejména středopravicí a středolevicí. Front National zdárně využívá napjaté atmosféry ve Francii, nabízí voličům alternativu k dosavadním dvěma variantám vlády a využívá k tomu svých osvědčených témat.

Jean-Marie Le Pen se v době svého předsednictví pokusil obrátit nacionální populismus v *péči o zájmy lidu* (Mudde 2007: 35), obdobným způsobem pak postupovala i Marine Le Pen, která rovněž hovoří o populismu jako o *vyslyšení vůle lidu*. (Goulliaud, Perrault 2012) Blížkost těchto vyjádření je zřejmá. Tento krok ovšem není u politických stran běžný, ty se zpravidla k označení za populisty nehlásí, stejně jako k výše zmíněnému přízvisku radikální.⁸ Pokud se však Jean-Marie Le Pen za dobu svého vedení strany tomuto termínu nebránil a Marine Le Pen se cítí být populistkou, může být i toto prohlášení jedním z ukazatelů, kam stranu zařadit. Rovněž francouzský politolog Pascal Perrineau poukazuje na populistické prvky ve vystupování Marine Le Pen, přičemž ji srovnává s Donaldem Trumpem (Perrineau in Houchard 2016)

Ostatně jedním z klíčových ukazatelů v úvahách, do jaké kategorie zařadit politickou stranu, je věnování pozornosti její vlastní prezentaci a sebeidentifikaci, tedy jejího vlastního výběru, protože sama strana je z logiky věci nejpovolanejší a nejznalejší svých záměrů. Front National si v této věci již v dobách svých začátků zvolila vlastní cestu. Své zařazení ústy svých zástupců popisuje jako „*ni gauche, ni droite*“, tedy ani vpravo, ani vlevo, jak opět dokládá obrázek č. 1. Vyhýbá se tak jednoznačnému zařazení ke krajní pravici, což platí pro Jean-Marie Le Pena i Marine Le Pen.

⁸ Samozřejmě existují i výjimky, Cas Mudde v tomto případě uvádí Miroslava Sládka, který se k radikalismu naopak otevřeně přihlásil na zakládající schůzi strany Sdružení pro republiku – Republikánská strana Československa (SPR-RSČ). (Mudde 2007: 35)

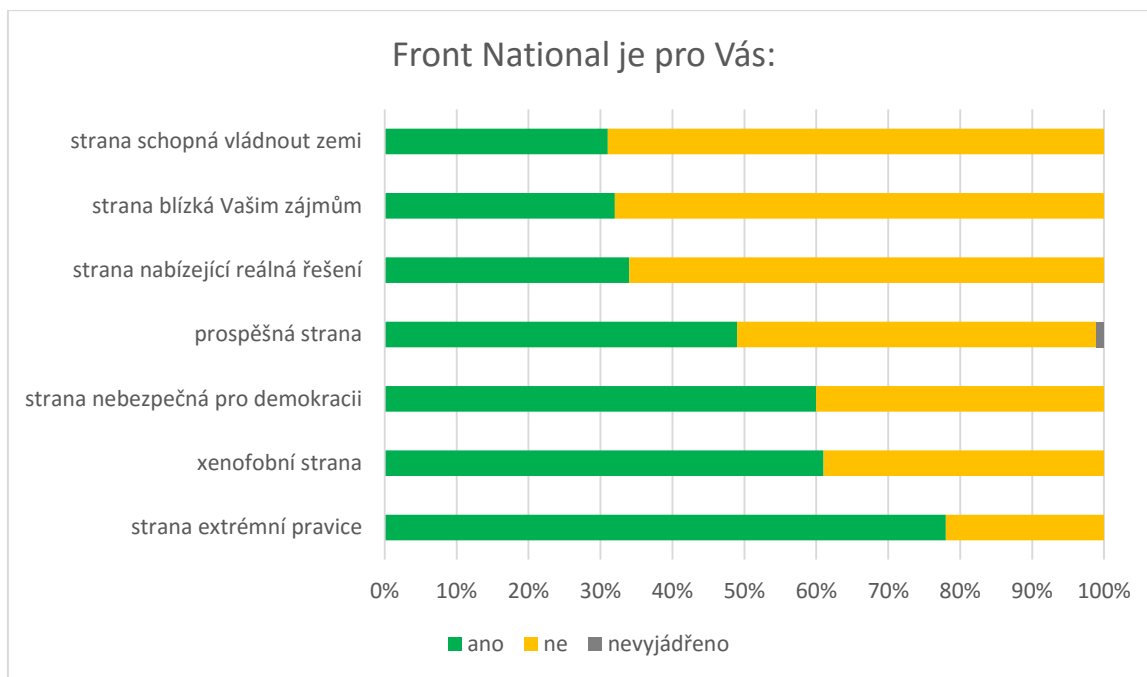

Obrázek č. 1, propagační plakát Front National z roku 2013. Heslo „*ni droite, ni gauche*“ však strana využívá od svých počátků. Převzato z příspěvku „*Nouvelle affiche: Ni Droite ni Gauche, Front National!*“ (www.frontnational.com)

Vedle vycházení z vlastního označení strany je možné charakterizovat Front National z pohledu voličů. Z každoročního sociologického výzkumu pořádaného agenturou pro výzkum veřejného mínění Ipsos⁹ vyplývá, že pro většinu oslovených respondentů představuje Front National stranu extrémní pravice, stranu xenofobní a nebezpečnou pro demokracii. Většina respondentů dále nesouhlasí s tvrzením, že je

⁹ Sběr dat probíhal od 22. do 27. 4. 2015, jedná se o pravidelné šetření *Fractures françaises*. (Ipsos/Sopra Steria 2015)

Front National stranou schopnou vládnout zemi, stranou blízkou zájmům oslovených respondentů, ani stranou nabízející reálná řešení. Informace jsou graficky zpracovány na obrázku č. 2.¹⁰

Obrázek č. 2, otázka na Front National, pravidelné šetření *Fractures françaises*. (Ipsos/Sopra Steria 2015)

¹⁰ V elektronické podobě práce lze zjistit přesné hodnoty najetím kurzoru na příslušnou část grafu.

2. Analytická část

Tato část vychází z teoretického vymezení práce, které dále aplikuje na projevy Front National a jejích představitelů. Zaměřuje se nejprve na objasnění vzniku strany a následně identifikuje shody a rozdíly v projevech *présidentů* Front National i v programatice strany.

2.1. Front National v éře předsednictví Jean-Marie Le Pena

Z hlediska názorového vývoje Front National je důležité zmínit její výchozí podobu, aby bylo zřejmé, na jakých základech byla vybudována. Front National má své kořeny v 70. letech 20. století a od té doby se účastnila politického života, tudíž musela za dobu své existence reagovat na vývoj společnosti, přičemž se měnil stav relevantních společenských témat. V tomto kontextu je zřejmé, že sama strana prošla procesem názorového vývoje. Přes více než čtyřicetiletou historii tohoto formování si Front National uchovává svou průvodní tematickou linku, která straně vštěpila charakteristickou značku a na základě které je jednoznačně rozpoznatelná. Vedle charismatické postavy *présidenta* vděčí strana za svou nezaměnitelnou image také svému programu, ve kterém podle Herberta Kitschelta strana úspěšně vyvážila jak jisté prvky, které by se daly nazvat autoritářskými, tak prvky ekonomického neoliberalismu. Herbert Kitschelt tento specifický mix charakterizoval jako „*vítěznou formuli*“, díky jejíž úspěšnosti je Front National vzorovým příkladem nového typu extrémně pravicové strany. (Kitschelt in Betz 2013: 1) Program Front National sám o sobě neodhaluje klíč k úspěchu strany, ale je v něm zdokumentován přehled témat, která strana považovala za důležitá. Tematika jednotlivých programových bodů se měnila v čase, jak je podrobněji doloženo v následujícím textu.

Strana vznikla v roce 1972, kdy došlo ke sloučení několika pravicových seskupení, v centru kterých se nacházela tehdejší nacionalistická skupina *Ordre Nouveau* tedy v doslovném překladu *Nový řád*. Vzniklý subjekt pak vystoupil pod prvotním názvem *Front National pour l'Unité Française* (Shields 2007: 169), tedy v doslovném překladu *Fronta za francouzskou jednotu*. V případě všech zúčastněných skupin šlo přes jejich vzájemné mírné názorové odchylky o výrazné vychýlení doprava vzhledem k dosavadnímu hlavnímu politickému proudu. Politolog Henri Deleersnijder z belgické Université de Liège dokonce charakterizuje tehdy nově

vzniklou stranu jako „*association de plusieurs groupuscules néofascistes*“¹¹, tedy spojení několika neofašistických skupin. (Deleersnijder 2006: 61) Jako svůj symbol si strana příhodně zvolila logo plamenu tvořeného trikolorou s nesporným odkazem na italskou neofašistickou politickou stranu *Movimento Sociale Italiano* (MSI), pouze zelený pruh nahradila modrým. Do jejího čela byl zvolen¹² Jean-Marie Le Pen, který se tak stal na dlouhá desetiletí ústřední postavou strany.

S přihlédnutím k politickému smýšlení zakladatelů by bylo logické předpokládat, že volební program nově vzniklé politické strany představený před parlamentními volbami v roce 1973 bude výrazně radikální. Avšak témata, na která se strana zaměřila, byla pro danou dobu obecně přijímanými a nikoliv radikálními. Jednalo se zejména antikomunismus, nacionalismus, imigraci, silný stát, ochranu tradičních hodnot, antiamerický nacionalismus, sociálně nacionální etatismus v ekonomice a související témata, která se objevovala v kampaních i dalších stran. (Příkladem Ignazi 2003: 90) Volební program nazvaný *Défendre les Français*, který dnes už na svých oficiálních internetových stránkách ani jinde Front National neuvádí (Abel Mestre jej nazývá zapomenutým), z dostupných zdrojů však lze zjistit jeho obsah. Na 31 stranách zde Front National podněcovala k obnovení tradičních hodnot, páteří programu byl však antikomunismus, tedy kritika tehdejší komunistické *Parti communiste français* (PCF)¹³. Téma imigrace se zde objevilo pouze ve dvou letmých zmínkách, a to jako „*divoká imigrace*“ ve spojitosti s „*katastrofickou morálkou a zneuctění naší země*“, druhá zmínka padla v kontextu „*zakládání cizineckých čtvrtí či měst ve Francii (...) zpochybňující jednotu a solidaritu našeho lidu*“. (Shields 2011: 80, Mestre 2012, Mondon 2015: 395) Boj proti imigraci zde však ani zdaleka nerezonoval tak silně,

¹¹ Přímá citace je užito z důvodu zachování slova *groupuscule*, které je ve francouzštině velmi negativním až hanlivým výrazem pro politickou skupinu. Ostatně například Cas Mudde v anglicky psaných textech také užívá tohoto výrazu, zřejmě právě pro jeho expresivní význam (Mudde 2007: 41), stejně tak James Shields. (Shields 2014: 494)

¹² Strana byla od začátku řízena užším vedením v podobě šesti lidí, které zvolila vnitřní komise o třiceti lidech. Mezi zmíněnou šesticí byli Jean-Marie Le Pen jako *président* strany, François Brigneau jako *viceprésident*, Alain Robert jako tajemník, Roger Holeindre jako jeho zástupce, Pierre Bousquet se staral o finance a Pierre Durand jej zastupoval. (Shields 2007: 169) Některé z těchto osobností jsou ve francouzské politice stále aktivní a je důležité mít na paměti jejich politickou minulost.

¹³ Po více než čtyřiceti letech existence Front National je zřejmé, že komunistická PCF utrpěla drtivou porážku takových rozměrů, že v oblastech severu a jihu, kde se dříve mohla spolehnout na své voliče, nyní vítězí Front National (příkladem regionální volby v roce 2015). V souvislosti s PCF je také zajímavostí, že ve zmíněném programu Front National o ní stálo, že je již „*aux portes du pouvoir*“, což je ve francouzštině dramatická fráze, která spolu s okolním textem varuje před přílišnou mocí zmíněných komunistů. Tu samou frázi pak o více než 40 let později použil francouzský premiér Manuel Valls, ironií osudu právě *proti* Front National a její současné vůdkyni Marine Le Pen. (Např. Jarrassé 2014) Tento důvtipný obrat však zůstal bez odezvy, naopak se premiér Valls dočkal kritiky i z vlastních řad pro přílišnou teatrálnost.

jak by se možná dalo z dnešního pohledu očekávat. Tehdejší program evidentně řadí Front National nikoliv jako tzv. *single issue* stranu, kterou živí pouze jedno téma, právě naopak. Program se zabývá úpravou volebního systému s důrazem na přímou volbu prezidenta a posílenou roli exekutivy, zdůrazňuje důležitost volebního práva. Dále se zmiňuje o morální a politické krizi Francie, což je pro Francii typické téma a rezonuje i v nynějších kampaních francouzských politických stran.

James Shields poukazuje na další příznačný bod v prvním programu Front National, a to v souvislosti s podporou matek nastupujících zpět do pracovního procesu, na čemž není ani tak zajímavý samotný obsah informace jako to, co zde naopak v kontextu rétoriky Front National chybí. Tedy striktní vymezení *francouzských* matek. (Shields 2007: 172) Tento příklad spolu s výše zmíněnými fakty ukazuje, že Front National v daném čase nestavěla svůj program ryze na národních zájmech v kontrastu s imigrací. Dále lze snadno doložit, že strana v 70. letech ani nedávala imigraci do přímé souvislosti s nezaměstnaností jako později (obrázek č. 3). V únoru 1973 Jean-Marie Le Pen v *Le Monde* hovoří o „ochraně francouzských pracovníků a důstojnosti cizích pracovníků, které země skutečně potřebuje“. Ovšem tyto cizí pracovníky dále staví do kontrastu s těmi nežádoucími s „neevropským původem [...], zejména maghrebským“. (Le Pen in Shields 2011: 81) Je tedy možné poznamenat, že na začátku 70. let Jean-Marie Le Pen cizince řadil do dvou kategorií, přičemž jedna z nich byla pro Francii snad dokonce potřebná, kdežto ta druhá (sestavující z imigrantů afrického původu) právě naopak. Toto zjištění je podstatné z toho důvodu, že již před érou největších úspěchů Front National bylo téma imigrace ovlivněno rasovým podkladem, na kterém Jean-Marie Le Pen v následujících letech dále zdárně stavěl.

Obrázek č. 3, propagační plakát Front National s heslem z roku 1978, které dává do přímé souvislosti nezaměstnanost a imigraci. Toto heslo přetrvalo, ovšem měnila se uvedená čísla podle počtu imigrantů v zemi (podle stejného vzoru na dva miliony, tři miliony až šest milionů). Převzato z příspěvku „Le Pen: Dédiabolisation mon œil!“ na 20minutes-blogs.fr 2013.

V následujících letech Jean-Marie Le Pen svou protiimigrační rétoriku ještě vyostřil, zejména když na pozici volebního стратега nastoupil François Duprat. Když v roce 1974 zemřel Georges Pompidou, konaly se předčasné prezidentské volby. V tomto roce strana varovala před „krvavými nepokoji“ a „rasovou válkou“ a požadovala systematické „snižování počtu cizineckých pracovníků počínaje těmi, kteří jsou ve Francii nezákonně“. (Shields 2011: 82)

Vhled do začátků fungování Front National je důležitý zejména z důvodu přihlídnutí k hodnotám, z jakých se strana zrodila. V 70 letech ovšem zdaleka nebylo možno mluvit o popularitě a vlivu, jakým disponuje nyní.¹⁴ Na celonárodní úrovni zřídka kdy dosáhla byť jednoho procenta hlasů, což se dlouho nepodařilo prolomit. Ještě v roce 1981 se Jean-Marie Le Pen nemohl účastnit prezidentských voleb, jelikož nesehnal nezbytných 500 podpisů od již zvolených představitelů (např. starostů) nutných k zařazení se mezi prezidentské kandidáty. (Davies 2001: 3)

První volební úspěch Front National pak přišel až v 80. letech. Jean-Marie Le Penovi se dostalo skvělé mediální příležitosti, když byl v roce 1984 pozván do televizního pořadu *L'Heure de vérité* vysílaném na kanálu Antenne 2 v hlavním vysílacím čase. Zástupci krajní levice však například podle Shieldse takovou příležitost nedostali. (Shields 2007: 196) Tento okamžik je pro Front National důležitým z toho důvodu, že na základě Jean-Marie Le Penova prostoru v seriózním pořadu se mu dostalo symbolického potvrzení, že jeho projev je vysílatelný pro mainstreamová média přes kontroverzi jeho postojů. Aurélien Mondon uvádí, že výsledkem tohoto veřejného vystoupení bylo, že si po roce 1983 politici umírněné pravice začali větší měrou vypůjčovat protiimigrantskou rétoriku Front National, autor ji zde nazývá propagandou. (Mondon 2015: 396) Od této doby tedy lze datovat vzájemnou přízeň Front National a umírněných, mainstreamových politických subjektů, v souvislosti se kterou je později zmiňován kupříkladu Nicolas Sarkozy. Volební výsledky z 80. let jen potvrzují, že směr, který strana v těchto letech zvolila, jí pomohl k úspěchu. V roce 1984 zaznamenala první celostátní volební úspěch, a to ve volbách do Evropského parlamentu a o dva roky později v parlamentních volbách. V této souvislosti je vhodné zmínit, že Front National nenahrával většinový dvoukolový volební systém, který se však právě pro volby v roce 1986 změnil na poměrný. Strana tak získala 35 křesel v Národním shromáždění, avšak nedisponovala nutným koaličním potenciálem ke spojení s dalšími stranami, které ji tak vytlačily do opozice. V roce 1988 byl volební systém opět změněn na většinový dvoukolový, takže přestože Front National dosáhla srovnatelného výsledku, volby jí vynesly pouze jeden mandát.

¹⁴ Ve zmíněných parlamentních volbách v roce 1973 získala Front National na národní úrovni méně než 125 000 hlasů, což činilo 0,5 %. (data.gouv.fr) Aktuálním ekvivalentem k těmto výsledkům jsou parlamentní volby z roku 2012, kdy straně svým hlasem přispělo více než tři a půl milionu voličů, což přineslo výsledek 13,6 %. (Ministère de l'intérieur, výsledky parlamentních voleb v roce 2012)

V 90. letech strana pokračovala v budování své pozice, v roce 1993 přišla s novým programem nazvaným „*300 Mesures pour la renaissance de la France*“, tedy 300 opatření ke znovuzrození Francie.¹⁵ Od tohoto programu, který nese prvky (neo)rasismu a populismu, se dále odvíjí další směřování strany. Ač již program není k dostání na původní adrese, je citován řadou odborníků (příkladem Mondon 2015: 398, Davies 2001: 4, Ignazi 2003: 100, Shields 2007: 223), minimálně odborná obec tedy připomíná jeho existenci. Zmíněný program je pro stranu z ideového hlediska klíčový v odklonu od dosavadního programu s převahou liberálních prvků, aby tentokrát obrátila pozornost k nové agendě. Znatelně změnila proevropskou agendu na protievropskou, mezi hlavní témata zařadila nezaměstnanost, zájmy manuálně pracujících a sociální zabezpečení. Strana se prohlásila za obránce nízkopříjmových skupin, které podle ní spíše podléhaly obavám z imigrace a ekonomické globalizace. Piero Ignazi poukazuje na levicové prvky programu a změnu nazývá přímo „*proletarizací policy Front National*“. (Ignazi 2003: 100) Takto formulovaný program znamenal první ideové otevření strany a náznak kontaktu s novou skupinou voličů.

Strategie v 80. a 90. let se však i přes zmíněný prvek z komplexnějšího hlediska opírala především o roli Front National jako strany, se kterou žádný politický subjekt neuzavíral spojení, z koalic tak zůstala trvale vyloučena. Strana neměla potenciál proniknout do klubu silné čtveřice politických stran¹⁶, což také patřičně zdůrazňovala, zpravidla vykreslovala tyto strany jako zkorumpované a napojené na oligarchy, naproti nimž má „čisté ruce“. Front National se tak prezentovala jako outsider stojící mimo jakousi „špinavou politiku“, v čemž ostatně do jisté míry může pokračovat i nadále. Tato ostrakizace se projevila zejména v prezidentských volbách v roce 2002, které jsou označovány jako „zemětřesení“. Důvodem je postoupení Jean-Marie Le Pena do druhého volebního kola. Ovšem díky masivní „anti-FN“ mobilizaci¹⁷ mezi volebními koly tento dílčí volební úspěch nakonec zůstal na dlouhou dobu pro Front National posledním.

¹⁵ Tento dokument byl dříve přístupný ke čtení na webových stránkách Front National, ovšem dnes již na dané adrese chybí. Strana tento stejně jako další obdobné dokumenty stahuje a spíše se od nich odvrací, evidentně nechce být spojována se svou minulostí.

¹⁶ Šlo o následující politické strany: RPR (Rassemblement pour la République), UDF (Union pour la Démocratie Française), PS (Parti Socialiste) a PCF (Parti Communiste Français). Pro Francii je střídání čtyř silných politických stran typické. Francouzský politolog Maurice Duverger v tomto případě hovoří o tzv. „*bipolární čtveřlce*“. (Duverger 1982: 167)

¹⁷ Vedle faktu, že Jean-Marie Le Pena nepodpořili již eliminovaní kandidáti z prvního kola ani politické strany mimo Front National, lze mluvit i o kulturní odezvě. Například francouzský umělec a zpěvák Damien Saez, který se ve své tvorbě dlouhodobě zabývá politickou tematikou, v jedné ze svých písní zpívá o počtech procent, která vyjadřují podíl volebních hlasů. Tato píseň byla veřejnosti představena bezprostředně v řádu hodin po prvním kole prezidentských voleb v roce 2002.

V prezidentských volbách zvítězil Jacques Chirac s více než 82 % hlasů. Gilles Ivaldi tento jev nazval „*volebním stropem*“, na který strana tímto narazila, přestože se prohlašovala za politickou alternativu k dosavadním politickým blokům (Ivaldi 2014: 10), a „*Pyrrhových vítězstvím*“. (Ivaldi 2014: 13) Po těchto volbách strana prošla určitým obdobím sebereflexe ve znamení debat o dalším směřování.

Od konce desetiletí, tedy přesněji od roku 1998, v této věci došlo k sérii zásadních událostí, které je nutno zaznamenat, a které souvisí s personálními změnami. Ty byly započaty odchodem Bruno Mégreta¹⁸, tehdejšího volebního manažera a toho času zároveň druhého nejsilnějšího muže strany. Jeho vyloučení vedlo k odlivu řady důležitých členů, kteří byli s Mégretem spojeni, jmenovitě kupříkladu Jean-Yves Gallou, který hrál rozhodující roli v otázce antiimigrační politiky strany, či Yvan Blot zastávající ekonomický neoliberalismus. Odliv těchto figur dále pokračoval odchodem Bernarda Anthonyho, který v ideovém kurzu strany protlačoval ultrakatolicismus. Jeho odchodu předcházely potyčky s Marine Le Pen ohledně ideového zakotvení strany. Podobný osud potkal i další členy¹⁹ užšího vedení strany, Carl Lang, tajemník strany a člen výkonného tělesa, musel opustit svou pozici po vyjádření svého nesouhlasu se zařazením Marine Le Pen na místo nástupkyně svého otce v čele strany. (Betz 2013: 1) Takto započala nová éra strany.

¹⁸ Bruno Mégret si vzápětí založil vlastní politickou stranu, ta ovšem nedosáhla takového úspěchu, aby byl její vývoj v rámci daného tématu této práce dále sledován.

¹⁹ Carl Lanf odešel ze strany v září roku 2008, v lednu následujícího roku jej pak následovali Martine Lehideux, Martial Bild, Myriam Baeckeroot, Michel Bayvet a Michel de Rostolan. (Ivaldi 2014:10) Tento výčet není kompletní, slouží k ilustraci situace, ve které se strana nacházela. Pokud měl v tuto dobu některý člen užšího vedení pocit, že nesouhlasí s novým směřováním strany, pak odstoupil.

2.2. Front National v éře předsednictví Marine Le Pen

Na úvod kapitoly je vhodné podotknout fakt, že výměna vedoucí postavy a s ní spojená změna veřejného obrazu strany byla očekávaným krokem, v dané době pravděpodobně nevyhnutelným. Jak uvádí i Michel Perottino, otázka odchodu Jean-Marie Le Pena se objevovala už dříve, a to v souvislosti s věkem vůdce či „*nezbytností najít méně kontroverzní novou tvář přijatelnou pro pravici*“. (Perottino 2011: 88) Vnitrostranická krize spojená s otázkou větší otevřenosti strany a modernizace postojů se odrážela jak ve volební podpoře, tak ve finanční situaci strany. V roce 2008 byl stranický rozpočet natolik omezený, že došlo k odprodání historického sídla strany Le Paquebot v Saint-Cloud a následné stěhování do skromnější centrály v Nanterre. (Le Monde 2009) Strana tedy stála před rozhodnutím, jak bude do budoucna postupovat, aby zamezila svému postupnému rozkladu. Před lednem 2011 vyvstaly dvě varianty v podobě možného předsednictví buďto ultrakonzervativního Bruno Gollnische nebo Marine Le Pen, která byla příslibem inovace strany. Výsledky vnitrostranického hlasování podpořily druhou variantu. Jak již bylo zmíněno v předchozí kapitole, Marine Le Pen, dcera odcházejícího Jean-Marie Le Pena, si připravila půdu pro své působení v čele strany již v době před svým zvolením. Neváhala zavést ve straně nové pořádky a vymezit se vůči pravicovým extremistům, kterými jsou radikální katolíci, ultranacionalisté, rasisté, pétainisté či antisemité, se kterými byla Front National do té doby spojována. Dala tak veřejnosti najevo, že strana má novou tvář, a to nejen v úzkém smyslu tváře z plakátu, ale i v podobě image celé Front National. Jednoznačně se tak navenek vymezila vůči starým postojům svého otce a nastartovala projekt změny veřejného obrazu strany.

Toto oproštění se od dosavadní podoby Front National s sebou neslo i změny personálního obsazení některých (hlavně těch navenek viditelných) stranických pozic, které již započaly v období, které by se z tohoto pohledu dalo nazvat přípravnou fází. V roce 2010 (toho času jako *vice-présidente* strany) Marine Le Pen prohlásila, že se staví proti opětovnému výskytu radikálních skupin (*groupuscules*), které dále označila za „*karikurní a anachronické*“. „*Front National nebude sloužit jako ozvučná deska jejich utkvělým představám.*“ (Le Pen in AFP, 2010) Na základě tohoto argumentu Marine Le Pen provedla ve straně značné personální změny, mnoho lidí muselo být v rámci nové image strany z různých příčin vyloučeno. Nová tvář Front National nadále nesměla být

spojována s extremisty, kteří ji provázeli dlouhá léta. Existuje několik případů, kdy se strana takto distancovala od lidí, kteří se viditelně hlásili k extremismu, například měli tetování s extremistickými motivy či se na veřejnosti dopouštěli nenávistných projevů, kupříkladu pálení izraelské vlajky.²⁰ Podobných afér byla celá řada, v rámci očištění strana vyloučila množství členů i za podstatně méně kontroverzní chování. Front National tak vyslala jasnou zprávu, že ve svých řadách nebude tolerovat extremisty a v očích veřejnosti se tak distancuje od projevů nesnášenlivosti a násilí a vyzdvihuje svou novou podobu otevřenosti a transparentního jednání.

Marine Le Pen ve svých projevech v mnoha ohledech postupuje obdobně jako Jean-Marie Le Pen. Jeho vystupování jako „tribuna lidu“, jak již bylo zmíněno výše, Marine Le Pen s drobnými obměnami převzala: „*Ve Francii je lid podroben rozhodnutí svých vůdců. V posledních třiceti letech je opomíjen. Avšak demokracie, to je vláda lidu, lidem a pro lid. Pokud tohle znamená být populistkou, jsem populistkou.*“ (Le Pen in Goulliaud, Perrault 2012²¹) Cécile Alduy upozorňuje na volbu slov, na kterou Marine Le Pen velmi dbá, a zejména v procesu změny image je pro stranu klíčová. Ve zmíněné citaci je důležité zaznamenat slovo *lid*, „*le peuple*“, které je pro projevy Marine Le Pen typické a je používáno záměrně.²² Alduy uvádí tři dimenze tohoto pojmu, které jím Front National vytváří. Jedná se o lid jako zdroj demokratické suverenity, vedle něj lid jako sociologická kategorie v opozici vůči elitám, a nakonec lid jako Francouzi v protikladu k imigrantům neschopným asimilace. Pod záštitou demokratických hodnot je tak ukryt xenofobní význam sdělení. (Alduy in Béraud 2015) Ve spojení s lidem Marine Le Pen často užívá adjektiv jako „zapomenutý“ či „opomíjený“, která jsou v jejích projevech užívána hojně, příkladem budiž projev v Calais z roku 2015, kde hovoří o jeho obyvatelích jako o „opomíjených, přezíraných a pokořených“ (youtube.com 2015²³) či obdobný projev v Metz. (Le Pen in marinelepen.fr 2011, video) Takto prezentovaný *lid* opomíjený *elitou*, přičemž Marine Le Pen sebe vydává

²⁰ Přehled sledovaných případů připravil například francouzský *Le Monde*. (Le Monde 2013) Tyto změny jsou médií podrobně dokumentovány a jsou výrazným společenským tématem.

²¹ V tomtéž rozhovoru hájí Marine Le Pen rakouskou politickou stranu FPÖ, kterou označuje taktéž za populistickou, patriotskou, odmítající imigraci a euroskeptickou, tudíž stavějící na totožných hodnotách. (Le Pen in Goulliaud, Perrault 2012) Jedná se o veřejné potvrzení ideové blízkosti těchto politických stran.

²² Obdobně pracuje s pojmem *lid* Aurélien Mondon, vnímá jej jako strategický tah strany se záměrem vymezit *lid* vůči různým menšinám, které se mění v závislosti na čase a místě. (Mondon 2015: 400)

²³ Tohoto konkrétního záznamu je zde užito z toho důvodu, že přestože se nejedná o oficiální zdroj, projev samotný není sestříhaný jako v propagačních videích strany.

za ochránkyni tohoto lidu, přesně odpovídá definici populismu od Case Mudda uvedené v teoretické části. Podrobnější analýza slovníku Marine Le Pen následuje v kapitole 2.3.

S populismem je spojeno i heslo „*ni droite, ni gauche*“, tedy „*ani pravice, ani levice*“, kterého strana využívá už od svých počátků. Na obrázku č. 1 se nachází plakát z roku 2013, z něhož je zřejmé, že se do této doby dochovalo v nezměněné podobě. V rozhovoru publikovaném v *The Atlantic* v roce 2013 na téma politického zařazení Front National Marine Le Pen dokonce uvádí, že „*je nalevo od Obamy*“. (Alduy 2013) Toto prohlášení, ač může působit matoucím dojmem, naprosto koresponduje s celkovým procesem *dédiabolisation* Front National pod vedením Marine Le Pen. Ta se jasně snaží zlikvidovat pověst krajně pravicové strany, jak ji dlouhá desetiletí budoval její otec. Z vystupování Marine Le Pen jsou patrné populistické prvky, v rámci kterých se snaží stranu přiblížit lidem. Cílem je, aby se voliči již neostýchali volit Front National. Aby podpora této strany nebyla společenským tabu jako dříve. Marine Le Pen tak mění image strany, přičemž voličům jasně předává vzkaz „*jsem jako vy*“, odhaluje vlastní lidskou stránku, vystupuje jako matka tří dětí, například když mluví o ceně pomůcek pro školáky či objednávání pizzy. (Tamtéž) Marine Le Pen na rozdíl od svého otce působí vstřícným dojmem, používá humor a buduje si přátelskou image. Dokáže se tímto způsobem lépe přiblížit lidem než Jean-Marie Le Pen, který naopak působil dojmem silného, autoritativního vůdce.

Zcela se oprostít politického dědictví Jean-Marie Le Pena je však velice komplikovaný úkol, který nelze provést v řádu dní. Jestliže bylo o Jean-Marie Le Penovi v médiích referováno jako o d'áblovi, „*le diable*“, po tomto vzoru pak Marine Le Pen připadlo označení „*la fille du diable*“, tedy d'áblova dcera. Nicméně i s takto nelichotivými označeními lze politicky pracovat. Dalo by se říci, že Marine Le Pen využila (negativního) mediálního obrazu svého otce a spolu s jeho veřejným odchodem z ostře sledované postu *présidenta* Front National uzavřela etapu strany pod jeho vedením. Od výše zmíněných označení obou *présidentů* se pak odvíjí pojem pro nový politický kurs strany, tedy „*dédiabolisation*“, očištění (se) od pomyslného d'ábla, od všeho starého a dále nežádoucího. Sama Marine Le Pen zmíněný výraz běžně používá ve veřejných rozhovorech v médiích.²⁴ Cécile Alduy a Stéphane Wahnich

²⁴ Kupříkladu *The Telegraph*. Jedná se o videozáznam s názvem „*Marine Le Pen: There's no future for the EU*“. Datum vzniku není vedeno. Marine Le Pen v něm hovoří o nevyhnutelném rozpadu Evropské unie, kterou přirovnává k Sovětskému svazu.

o procesu *dédiabolisation* hovoří jako o „provádění modernizace značky *Front National*, jejího obsahu, image, oficiální historie, konotací a extenzí“, dochází tak ke „změně frontistického kódu“. (Alduy, Wahnich 2015: kap. L'ancien et le nouveau)

2.3. Změna slovníku *Front National*

Jak již bylo zmíněno výše, image strany odvíjí mimo jiné od užívání určitých výrazů, tedy slovníku, který představitelé *Front National* užívají v komunikaci s voliči. Hlavní charakteristikou veřejného projevu Jean-Marie Le Pena, bylo rozvolnění formálnosti i korektnosti projevu. Alduy a Wahnich poukazují na Le Penův důraz na svobodu projevu a bourání tabu, osvědčila se mu role toho, kdo říká nahlas, co si Francouzi pouze v hloubi duše myslí. (Alduy, Wahnich 2015: kap. La bataille des mots) Pro Jean-Marie Le Pena jako by neexistovala žádná zakázaná témata. Sám se označil za „tribuna lidu“, kterému přináší pravdu a otevírá oči. (Le Pen in Larquier, de 2013) Právě díky tomuto rysu zakladatel strany platil za mediálně vděčnou figuru, jelikož nikdy neuplynula dlouhá prodleva, aniž by vyřknul kontroverzní výrok. Například jeho opětovná poznámka o holokaustu jako detailu historie vyvolala bouři nevole i z jeho vlastních řad. Jedním z dalších Le Penových výroků je opětovná obhajoba vichistického režimu či povzdech nad „úpadkem bílého světa“. (Quinault Maupoil 2015). Jean-Marie Le Pen byl také celkem nejméně devatenáctkrát²⁵ uznán soudem vinným: ve věci obhajoby válečných zločinů (1971), ve věci provokace k nenávisti, diskriminace a násilí s rasovým podtextem (1987, 1990), nactiutrhání (1992), veřejné urážky (1993), či banalizace zločinů proti lidskosti. (Alduy, Wahnich 2015: kap. Introduction)

Zatímco pro Jean-Marie Le Pena byla v minulosti i publicita založená na kontroverzním výroku publicitou žádanou, Marine Le Pen naopak postupuje daleko opatrněji. Cécile Alduy uvádí, že řeč Marine Le Pen je plná nejasností, dvojznačností, vynechávek a nepřímých zmínek. Ovšem klíčovým poznatkem v této věci je fakt, že ačkoliv Marine Le Pen pečlivě volí slova, klíčová témata zůstávají stejná. Liší se pouze jednotlivá slova a fráze, agenda zůstává totožná. (Alduy in Wilcox 2015) Kupříkladu výrazu „*immigranti*“ Marine Le Pen užívá podstatně méně často než její otec. Raději volí neosobní výrazy jako „*immigrace*“ či „*migrační politika*“. Zatímco Jean-Marie Le Pen užíval výrazu „*immigranti*“ či „*immigrace*“ ve spojení s „*nebezpečí*“, „*hrozba*“ či „*ztráta*“

²⁵ V době psaní této práce na začátku roku 2016.

a dramatizoval tak velikost populace imigrantů ve Francii, Marine Le Pen v tomtéž případě volí spojení „ochrana“, „cena“, „euro“ a „platit“. (Tamtéž) Výsledkem je posunutí tématu imigrace z roviny rasového a kulturního problému do roviny ekonomické. Agenda se však nemění.

Podobně Marine Le Pen pracuje s výrazem „rasa“. Zatímco její otec jasně prohlašoval, že „rasy jsou si nerovny“, Marine Le Pen pracuje s pojmy jako „kultury“, „civilizace“ a „národy“, které mají právo zůstat oddělené a rozdílné, jinak riskují své vytracení, budou uchváceny cizinci s jinou, neslučitelnou kulturou. (Tamtéž) Pojem „rasa“ ani nezazněl, přesto poselství zůstává totožné, stejná skupina lidí je vykreslována jako zhouba, zdroj strachu. Národní identita je jedním z klíčových témat Front National již od jejího počátku. Ve slovníku Jean-Marie Le Pena se od konce 70. let objevovala fráze „národní preference“ ve smyslu pracovních míst, služeb a výhod pro rodilé Francouze. K tomuto spojení se však v posledních letech i díky jeho užívání Jean-Marie Le Penem váží negativní konotace a je spojeno spíše s diskriminací. Marine Le Pen proto výraz nahradila novým, používá raději obrat „národní priorita“ či „společenský patriotismus“, které zní pozitivně, nikoliv tvrdě, ovšem poselství zůstává stejné. (Alduy, Wahnich 2015: 104) Výrazu „priorita“ v kombinaci s pojmy jako „odpovědnost“ je v řeči i v programu Marine Le Pen užíváno zejména ve spojitosti s ekonomikou.

Národní identita a její obrana je pro stranu natolik stěžejní, že se stala symbolem, průvodní linkou, která Front National provází již přes čtyřicet let existence. Ostrá rétorika strany ve věci rasové tematiky se postupem času stala korektnější. Příkladem budiž propagační materiál v podobě novoročního přání z roku 1991 na obrázku č. 4, na kterém jsou zobrazena bílá batolata a pod nimi nápis vybízející k „obraně našich barev“. Toto heslo se objevovalo ve spojení s Front National i nadále, ovšem už pouze ve spojitosti s národními barvami ve smyslu trikolory, což je patrné na příkladu z regionálních voleb roku 2010 na obrázku 5 a na propagačním plakátu strany na obrázku č. 6. Národní barvy hrají ve francouzské kultuře stále podstatnou roli, a v materiálech spojených s Front National jsou zpravidla vždy zastoupeny. Národní identita a obrana kultury je pro Front National stále přítomným tématem. Příkladem z aktuálně poslední kampaně (regionální volby 2015) jsou dvě varianty plakátu na obrázku č. 7, který ukazuje mladou ženu s trikolorou (na tvářích, na šatech). Na druhém plakátu je vedle ní zobrazena zahalená žena jako symbol odlišné kultury. Plakát pak vybízí k zamyšlení, jak voliči chtějí, aby vypadala jejich čtvrt'. Z rétoriky strany tak zmizel přímý důraz na rasovou

čistotu, ovšem identifikace nepřítele přetrvala zacílená na tutéž skupinu lidí, byť jsou slova volena pečlivěji.

Obrázek č. 4, novoroční přání z roku 1991 (Davies 2001: 164).

Obrázek č. 5, „Défendons nos couleurs“, obrana barev z roku 2010. Dostupné na <http://www.nationspresse.info/wp-content/uploads/2009/11/PoingBBROK2.jpg>

Obrázek č. 6, „Défendons nos couleurs 2“, další ztvárnění obrany barev. Dostupné na <http://e-deo.typepad.fr/.a/6a01156fa733b9970c0120a5b593bf970b-pi>

Obrázek č. 7, propagační plakáty Front National v kampani před regionálními volbami v roce 2015 nabádající k ochraně identity a zároveň jsou namířené proti cizím náboženským zvyklostem (příklad se zahalenou ženou). http://www.lecourrierdelatlas.com/images/z_commun/photos_artices/big/xA53gO2.jpg

2.4. Programatika Front National

Ve volební kampani před prezidentskými volbami v roce 2012 zveřejnila Marine Le Pen dokument s názvem *Mon projet s podnadpisem Pour la France et les Français*, tedy *Projekt pro Francii a Francouze*, který je k dispozici na oficiálních webových stránkách Front National.²⁶ Je pravdou, že tento dokument sloužil jako volební program Marine Le Pen jako jednotlivce, byl tedy vázán ideologií strany jen do určité míry, ovšem ukázal, jak mají vypadat hodnoty spojené s její osobou. Zmíněný program sestává z 21 částí a obsahuje široké spektrum témat. Mezi prvními tématy zahrnuje otázku měny²⁷ a důraz na ekonomiku je znatelný. Dále je navázáno tématem zaměstnanosti, penzijního systému, imigrace, bezpečnostních otázek, justice, školství, rodiny a zdraví, až v posledních kapitolách se nalézají části zahrnující zemědělství, rovnost občanů a evropské otázky. Program je tedy koncipován tematicky velice široce.

Obrázek č. 8, téma měny, jedna z vizuálních součástí dokumentu *Mon projet: Pour la France et les Français*. Zdroj: <http://www.frontnational.com>.

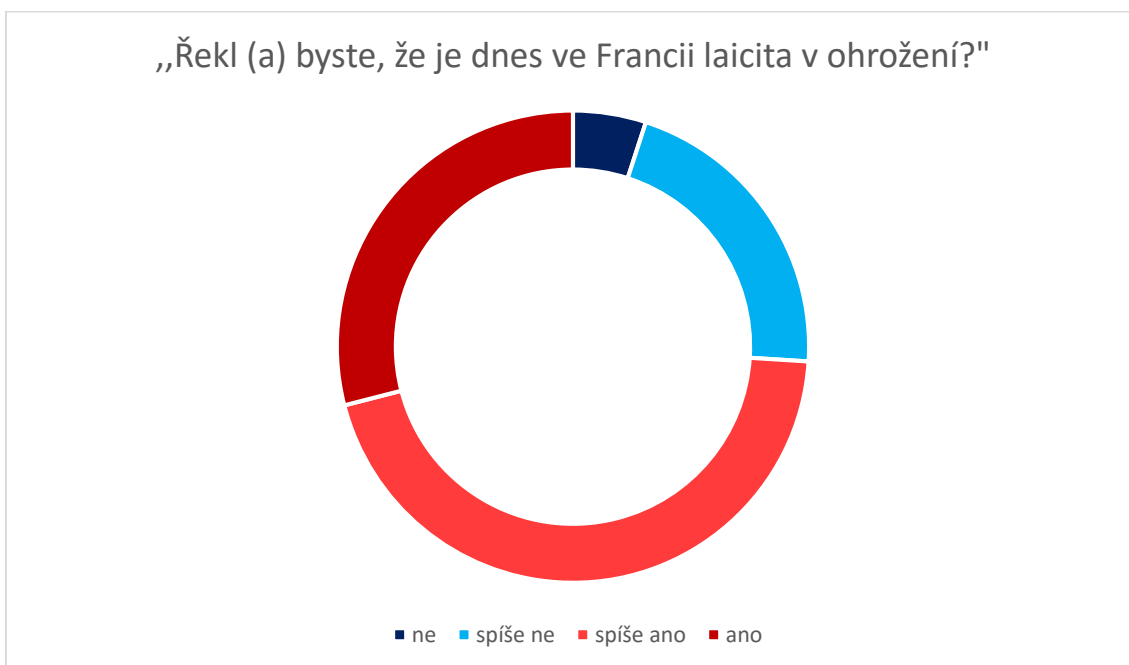
K analýze programu je využit nástroj pro práci s textem Voyant Tools, pomocí kterého lze přehledně zpracovat obsah zadaného textu. Kupříkladu na základě vytvořeného *cloudu*, tedy slovního mraku²⁸, který se nachází na obrázku č. 9, lze pozorovat, jaké výrazy a jak často jsou v programu užity. Z tohoto mraku je patrné, že program opravdu zahrnuje celou řadu témat, ze kterých žádné svým zastoupením nepřevyšuje zbylá, respektive žádný pojem z oblasti jednotlivých témat není tak frekventován, aby se zobrazil výrazněji. Evidentní je důraz kladen na pojmy *Francie*,

²⁶ www.frontnational.com – JINAK SE TO PÍŠE

²⁷ Případného českého čtenáře upoutá svatý Václav a další výjevy z českých mincí, jak je demonstrováno na obrázku č. 8.

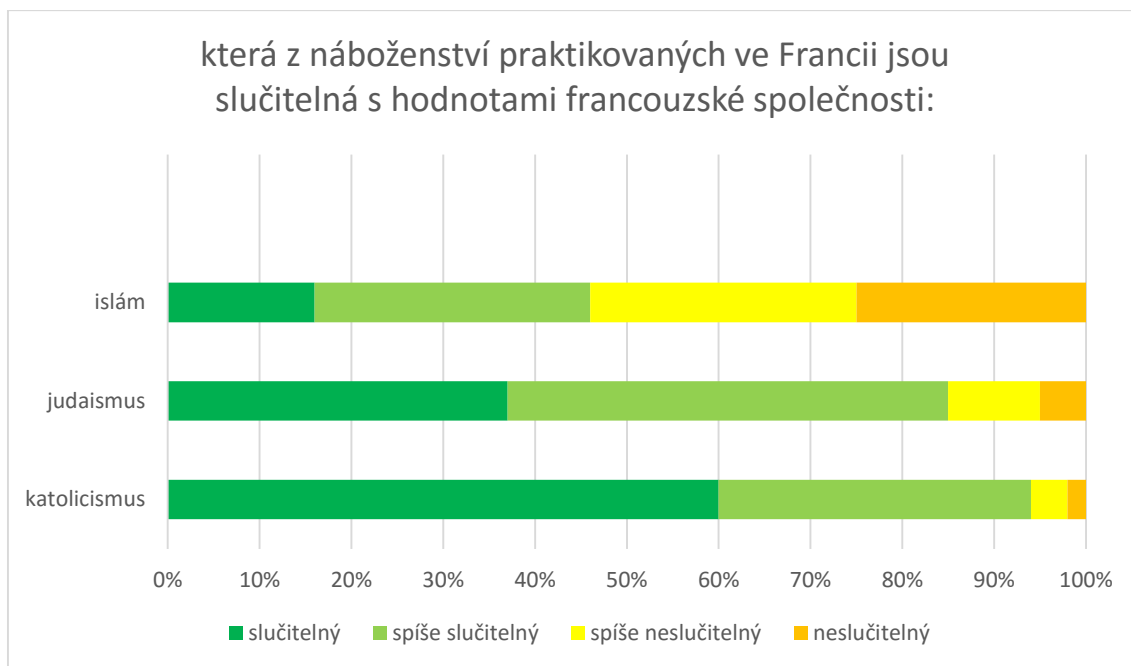
²⁸ Interaktivní verze dostupná na adrese <http://voyant-tools.org/?corpus=59f0331ceddb8b41e467b001f00c6543&visible=75&view=Cirrus>. Pro účely přehlednosti je pro všechny slovní mraky použité v této práci zvolen limit 75 nejfrekventovanějších slov. Po kliknutí na odkaz je možné počet nejfrekventovanějších slov upravit dle libosti.

či odstranění náboženských symbolů ze škol). Z průzkumu veřejného mínění z roku 2015 vyplývá, že 74 % respondentů je toho názoru, že *laicita* je v ohrožení³⁴ (grafické zpracování na obrázku č. 12). Ovšem problémem již nejsou Židé jako dříve. Francouzská společnost již Židy přijímá v mnohem větší míře a problematickými se stávají muslimové. Podle každoročního šetření Ipsos více než polovina respondentů uvádí, že islám pro ně není slučitelný s hodnotami francouzské společnosti, kdežto u judaismu tato hodnota činí 15 % (Ipsos/Sopra Steria 2015, obrázek č. 13). *Laicita* je novým termínem slovníku Front National, se kterým pracuje podobně jako s již zmíněným pojmem *lid*. Původním významem termínu, který je dokonce zmíněn ve francouzské ústavě, je sice oddělení státu a církve a svoboda vyznání, ovšem v podání Front National se jeho význam obrací proti muslimům, aniž by to muselo být doslovně sděleno.

Obrázek č. 12, otázka *laicity*, pravidelné šetření *Fractures françaises*. (Ipsos/ Sopra Steria 2015). Graf postupuje podle hodinových ručiček.

³⁴ Jasně ne vyjádřilo 5 % dotázaných, spíše ne 21 %, spíše ano 45 % a jasně ano 29 %. Nejdramatičtější vnímají situaci voliči Front National. (Ipsos/ Sopra Steria 2015)

Obrázek č. 13, otázka na slučitelnost jednotlivých náboženství s hodnotami francouzské společnosti, pravidelné šetření *Fractures françaises*. (Ipsos/ Sopra Steria 2015)

Přes fakt, že Marine Le Pen volí jiný jazyk, zavádí do slovníku Front National nové pojmy a vyhýbá se expresivním termínům na rozdíl od svého otce, který si naopak postavil image na tom, že pojmenovával věci pravými jmény a nebral si servítky, se projevy obou *présidentů* Front National obsahově příliš neliší. Klíčová témata a postoje k nim zůstávají v nezměněné podobě. Na základě poznatků vyplývajících z analýzy projevů obou představitelů Front National tedy lze říci, že předpoklad, že strana pod vedením Marine Le Pen výrazně změnila své směřování, se neprokázal jako pravdivý. Změna strany po výměně jejích čelních představitelů spočívá v jiné formě sdělení, samotný obsah sdělení však zůstává shodný. Rozdíly mezi zkoumanými volebními programy jsou rovněž minimální, tyto programy vychází ze stejných hodnot.

Odlišnosti ve způsobu komunikace Jean-Marie Le Pena a Marine Le Pen existují. Spočívají ve výběru slov, z vyjadřování Front National zmizely otevřeně xenofobní a rasistické výroky, ty jsou však důmyslně ukryty za pomoci pečlivé práce s jazykem. Oba představitelé však kladou důraz na stejná témata. Ten se opět odráží jak v jejich projevech, tak i v programu strany. Front National je tedy konzistentní ve svých názorových postojích. Drobnou úpravou je fakt, že francouzská společnost již nevnímá Židy jako ohrožení svých tradičních hodnot. S vývojem migračního proudu

jejich pozice připadla muslimům a Front National tak jednoduše identifikovala nového nepřítele, stále se však jedná o stranu nacionalistickou a xenofobní se silným zaměřením proti imigraci, které je pro ni klíčové a na jehož základě staví svou podstatu. Front National tedy stále vykazuje rysy krajně pravicové strany i přes odlišnou formu sdělení a vlastní zařazení pomocí hesla „ani pravice, ani levice“, které Marine Le Pen převzala od svého otce a které zůstává nadále přítomno v propagačních materiálech strany. Proces *dedémonisation* Front National je spojen se změnou personálního obsazení strany, změnou formy sdělení, ovšem obsah sdělení a podstata strany, díky které získává volební hlasy, zůstávají v nezměněné podobě.

ZÁVĚR

Marine Le Pen narozená v roce 1968 představuje novou generaci Front National. Jako zástupce této mladší vlny musí reflektovat změny, které společnost v uplynulých čtyřiceti letech přijala. Zatímco například konzervativní Jean-Marie Le Pen vystupoval proti potratům, Marine Le Pen respektuje svobodu volby, nestaví se proti právům homosexuálů a v tomto smyslu je pokrokovější. Navíc jako obratná řečnice volí takový způsob vyjadřování, že strana působí novým, modernějším dojmem. V případě Marine Le Pen je pečlivě dbáno na jazykovou stránku projevu, nová *présidente* strany nahrazuje problémové termíny neutrálnějšími, používá korektnější výrazy, užívá více taktu a citu pro jazyk. Marine Le Pen umí působit otevřeně, vstřícně a lidsky, umí prezentovat každodenní starosti s dětmi a je tak atraktivnější kandidátkou pro širší spektrum voličů. Naopak její otec působil spíše uzavřeným dojmem autoritativního, cílevědomého vůdce. Tato změna obrazu strany je nazývána procesem „*dédiabolisation*“, tedy očištěním. Přesto zůstává důležitým faktem, že ideové jádro strany se prakticky nezměnilo, jak dokazují výsledky analýzy volebních programů z let 2002 a 2012 v kapitole 2.4. zabývající se programatikou Front National. V této kapitole jsou pomocí nástroje pro textovou analýzu zkoumány programy strany určené k prezentaci klíčových idejí Front National před parlamentními volbami. Rok 2002 je v dějinách strany považován za přelomový z důvodu úspěchu Jean-Marie Le Pena v prvním kole prezidentských voleb, program z tohoto roku proto v textu práce symbolicky představuje jeden z vrcholů úspěchu Front National v době jeho předsednictví. Druhý volební program je z roku 2012, tedy již z doby předsednictví Marine Le Pen. Jedním z poznatků této práce je zjištění, že tyto dva programy jsou si velmi blízké a nevykazují větších rozdílů, jen téma ekonomiky je v programu z roku 2012 prohloubeno. Klíčové body setrvaly v minimální úpravě, agenda Front National je v obou případech silně nacionalistická a xenofobní. Pozornost byla věnována rovněž programu Marine Le Pen sestavenému pro účely prezidentských voleb. Výsledkem analýzy byl poznatek, že tento program sice pokrýval širší spektrum témat, ovšem vykazoval stejné základní rysy jako ostatní zkoumané programy. Nacionalistické a xenofobní jádro zůstalo přítomno.

Existuje zde pravděpodobnost, že Marine Le Pen tento program (buť v pozměněné, aktualizované podobě) použije v prezidentských volbách v roce 2017,

proto je výzvou pro další výzkum sledovat Front National i nadále, a to nejen z hlediska programu, ale i dalšího vystupování jejich představitelů, zejména Marine Le Pen.

Odlišnosti ve způsobu komunikace Jean-Marie Le Pena a Marine Le Pen tedy skutečně existují, ostatně proces „dédiabolisation“ je založen primárně na těchto rozdílech. Způsob mluvy a obratná volba slov je vedle personálních změn klíčovým prvkem nové tváře Front National. Změna slovníku ovšem neznamena změnu postojů a upřednostňovaných hodnot strany. Na základě uvedených zjištění lze usuzovat, že Front National ve své agendě klade důraz na stále stejná témata a své postoje zásadně nezměnila, ač v kampani Marine Le Pen v prezidentských volbách byla škála témat rozšířena o kapitoly zabývající se zdravím či ekologií. V užším smyslu vztaženém na stranu jako politický subjekt však zůstávají témata takřka nezměněna. Strana se dlouhodobě vymezuje vůči menšinám, zejména imigrantům, a prezentuje zvyšující se číslo imigrantů jako hrozbu pro Francii nejen z hlediska pracovního trhu, ale rovněž jako hrozbu kulturní, ohrožení veřejného pořádku a bezpečnosti, hrozbu ztráty národní identity. Úpravou postoje strany charakteristického pro předsednictví Jean-Marie Le Pena je drobná změna ve vnímání nepřítele. Francouzská společnost již nepovažuje Židy za hrozbu pro francouzskou kulturu a tradičních hodnoty, jak tomu bylo dříve. V kontextu vývoje migračního proudu a uskutečněných teroristických útoků tato role připadla muslimům. Front National tak jednoduše identifikovala nového nepřítele a předkládá postup, jak proti němu zakročit. Bojuje tak kupříkladu proti šátkům zakrývajícím obličej a dalším symbolům islámu či proti sestěhování rodin, navrhuje deportaci cizinců bez pracovního místa a podobně. Problém neintegrováných muslimů je však hlubší, jelikož ve Francii se již často jedná o několikátou generaci původních přistěhovalců, takže tito lidé již disponují regulérním francouzským občanstvím, jak se ukázalo kupříkladu na mediálně sledované kauze spojené s terorismem, přičemž mezi pachateli figurovali již ve Francii narození občané, tedy možnost jejich deportace je v tomto případě nemyslitelná i bez dalšího ohledu na etickou stránku věci. Front National však potřebuje nepřítele, před kterým brání lid, ať už to jsou zkorumpované elity či právě muslimové.

Ač se image strany mění natolik, že v očích veřejnosti může Front National působit méně radikálním dojmem, na základě poznatků představených v textu lze říci, že strana pouze změnila své vyjadřování, obsah jejího sdělení zůstává ve svém jádru tentýž. *Předpoklad, že strana pod vedením Marine Le Pen výrazně změnila*

*své směřování, se tedy neprokázal. Marine Le Pen volí takový způsob vyjadřování, aby působila umírněnějším dojmem, strana je tak volitelná pro větší část elektorátu. Front National je však stále rozpoznatelná a udržuje si svou charakteristickou linii. Podle průzkumů veřejného mínění ji podstatná část společnosti stále považuje za hrozbu pro demokracii. Nejen kvůli kritériu zdůrazňovanému Laurenzem Ennserem, kterým je protiimigrační stanovisko, ale zejména svým setrváním v totožné ideové poloze jako před personální změnou pozice *présidenta tato práce vyhodnocuje Front National i pod vedením Marine Le Pen jako stranu krajní pravice.**

LITERATURA

AFP. 2010. „2012: Marine Le Pen ira «pour gagner»à la présidentielle“ *20 minutes.fr*, 4. 12. 2010 (online). Dostupné z: <<http://www.20minutes.fr/politique/633823-politique-2012-marine-pen-ira-pour-gagnera-presidentielle> „2012: Marine Le Pen ira «pour gagner»à la présidentielle“> (10. 3. 2016).

Albertini, Dominique. 2014. „Mélenchon au FN : «Vous ne cesserez jamais à nos yeux d'être des fascistes»“ *Libération*, 6. 3. 2014 (online). Dostupné z: <http://www.liberation.fr/france/2014/03/06/melenchon-au-fn-vous-ne-cesserez-jamais-a-nos-yeux-d-etre-des-fascistes_985050> (21. 4. 2016).

Alduy, Cécile, Stéphane Wahnich. 2015. *Marine Le Pen: prise aux mots. Décryptage du nouveau discours frontiste*. Paris: Seuil.

Alduy, Cécile. 2013. „The Devil's Daughter.“ *The Atlantic*, 1. 10. 2013 (online). Dostupné z: <<http://www.theatlantic.com/magazine/archive/2013/10/the-devils-daughter/309467/>> (1. 3. 2016).

Béraud, Anne-Laëtitia. „Front national: Comprendre le double langage de Marine L"e Pen.“ *20 minutes.fr* 18. 2. 2015 (online). Dostupné z: <<http://www.20minutes.fr/politique/1544247-20150218-front-national-comprendre-double-langage-marine-pen>> (24. 4. 2016).

Betz, Hans-Georg. 2013. *The New Front National: Still a Master Case?* RECODE. Dostupné z: <www.recode.info> (21. 4. 2016).

„Ces candidats que le FN écarte pour se dédiable.“ *Le Monde*, 29. 11. 2013 (online). Dostupné z: <http://www.lemonde.fr/politique/article/2013/11/28/ces-candidats-que-le-fn-ecarte-pour-se-dediaboliser_3510206_823448.html> (4. 3. 2016).

Davies, Peter. 2001. *The National Front in France: Ideology, discourse and power*. Taylor & Francis e-Library. Dostupné z: <<http://taylorandfrancis.com>> (10. 12. 2015).

„Decoding Marine Le Pen's Rhetoric: A database and visualization research project“, (online). Dostupné z: <<https://decodingmarinelepen.stanford.edu>> (10. 4. 2016).

„Défendons nos couleurs 2“ (online, obrazový materiál, .jpg). Dostupné z: <<http://www.nationspresse.info/wp-content/uploads/2009/11/PoingBBROK2.jpg>> (23. 4. 2016).

„Défendons nos couleurs!“ (online, obrazový materiál, .jpg). Dostupné z: <<http://gaelle.hautetfort.com/media/00/02/1465964644.jpg>> (23. 4. 2016).

Deleersnijder, Henri. 2006. *Populisme: vieilles pratiques, nouveaux visages*. Bruxelles: Editions Luc Pire/Les Territoires de la mémoire.

Duverger, Maurice. 1982. *La République des citoyens*. Paris: Éditions Ramsay.

„Elections législatives 1958-2012“ *data.gouv.fr*, (online). Dostupné z: <<https://www.data.gouv.fr/fr/datasets/elections-legislatives-1958-2012/>> (23. 4. 2016).

Ennsner, Laurenz. 2012. „The homogeneity of West European party families: The radical right in comparative perspective.“ *Party Politics*, 18 (2): 151–171. Dostupné z: <<http://ppq.sagepub.com>> (23. 2. 2016).

„Fractures françaises: Vague 3“ *Ipsos/Sopra Steria*, (online). Dostupné z: <<http://www.ipsos.fr/decrypter-societe/2015-05-06-fractures-francaises-2015-point-sur-francais-et-leur-perception-societe>> (10. 4. 2016).

Goulliaud, Philippe, Guillaume, Perrault. 2012. „Marine Le Pen: «Je suis la candidate antisystème».“ *Le Figaro*, 9. 4. 2012 (online). Dostupné z: <<http://elections.lefigaro.fr/presidentielle-2012/2012/04/09/01039-20120409ARTFIG00377-marine-le-pen-je-suis-la-candidate-antisysteme.php>> (8. 4. 2016).

Hainsworth, Paul. 2008. *The Extreme Right in Western Europe*. *Taylor & Francis e-Library*. Dostupné z: <<http://taylorandfrancis.com>> (10. 12. 2015)

Houchard, Béatrice. 2016. „Pascal Perrineau: « La force des populistes, c’est de réussir à politiser le rejet de la politique ».“ *L’Opinion*, 8. 3. 2016 (online). Dostupné z: <<http://www.lopinion.fr/edition/politique/pascal-perrineau-force-populistes-c-est-reussir-a-politiser-rejet-98288>> (26. 4. 2016).

Ignazi, Piero. 2003. *Extreme Right Parties in Western Europe*. Oxford: Oxford University Press.

Ivaldi, Gilles. 2014. „A new course for the French radical-right?: The Front National and de-demonization.“ *HAL*, (online). Dostupné z: <<https://halshs.archives-ouvertes.fr>> (23. 4. 2016).

Jamin, Jérôme. 2013. „Two different realities: notes on populism and the extreme right.“ Pp. 38–52 in Mammone, Andrea, Emmanuel Godin, Brian Jenkins (eds.). *Varieties of Right-wing Extremism in Europe*. London: Routledge.

Jarrassé, Jim. 2014. „«Le FN aux portes du pouvoir», la petite phrase de Valls qui fait polémique.“ *Le Figaro*, 8. 9. 2014 (online). Dostupné z: <<http://www.lefigaro.fr/politique/le-scan/citations/2014/09/08/25002-20140908ARTFIG00145-le-fn-aux-portes-du-pouvoir-la-petite-phrase-de-valls-qui-fait-polemique.php>> (29. 9. 2016).

„Jean-Luc Mélenchon candidat à l'élection présidentielle de 2017“ *Le Parisien*, 10. 2. 2016 (video). Dostupné z: <<http://www.leparisien.fr/politique/video-melenchon-candidat-a-l-election-presidentielle-de-2017-10-02-2016-5532841.php>> (10. 3. 2016).

Larquier, de, Ségolène. 2013. „Le Pen: „Les conditions sont réunies pour de nouveaux affrontements dans les banlieues.““ *Le Point*, 23. 7. 2013 (online). Dostupné z: <http://www.lepoint.fr/politique/le-pen-les-conditions-sont-reunies-pour-de-nouveaux-affrontements-dans-les-banlieues-23-07-2013-1707535_20.php> (10. 3. 2016).

Le Monde, 2009. „Le siège historique du FN aux enchères“. 23. 7. 2009 (online). Dostupné z: <http://www.lemonde.fr/politique/article/2009/07/23/le-siege-historique-du-fn-aux-encheres_1222248_823448.html> (6. 4. 2016).

„Le Pen:Dédiabolisation mon œil!“ *larmeemexicaine.20minutes-blogs.fr*, (online). Dostupné z: <<http://larmeemexicaine.20minutes-blogs.fr/archive/2013/12/01/le-pen-dediabolisation-mon-oeil-887038.html>> (23. 4. 2016).

Le site officiel du Front National (online). Dostupné z: <<http://www.frontnational.com>> (25. 4. 2016).

Mammone, Andrea, Emmanuel Godin, Brian Jenkins. 2013. „Introduction.“ Pp. 1–15 in Mammone, Andrea, Emmanuel Godin, Brian Jenkins (eds.). *Varieties of Right-wing Extremism in Europe*. London: Routledge.

„Marine Le Pen: There’s no future for the EU“ *The Telegraph* (video). Dostupné z: <<http://tinyurl.com/marinelepenheresnofuture>> (10. 3. 2016).

„Meeting à Metz: discours de clôture de Marine Le Pen“ *marinelepen.fr*, 12. 12. 2011 (video). Dostupné z: <http://www.marinelepen.fr/2011/12/meeting-a-metz-discours-de-cloture-de-marine-le-pen/?doing_wp_cron=1460131208.6874299049377441406250> (25. 4. 2016).

„Meeting de Marine à Calais“ *youtube.com*, 6. 10. 2015 (video). Dostupné z: <<https://youtu.be/wQI1tqTfCaY>> (4. 3. 2016).

Mélenchon, Jean-Luc. 2014. Příspěvek na síti Twitter. (online). Dostupné z: <<https://twitter.com/JLMelenchon/status/454228024612093952>> (10. 4. 2016).

Mestre, Abel. 2012. „Le FN n'est plus le même, mais a-t-il vraiment changé ?“ *Le Monde*, 20. 9. 2012 (online). Dostupné z: <http://www.lemonde.fr/culture/article/2012/09/20/le-front-national-n-est-plus-le-mememais-a-t-il-vraiment-change_1763234_3246.html> (29. 2. 2016).

„Mon projet: Pour la France et les Français“ *Front National*, (online). Dostupné z: <<http://www.frontnational.com/le-projet-de-marine-le-pen/>> (21. 4. 2016).

Mondon, Aurelien. 2013. „Nicolas Sarkozy's legitimization of the Front National: background and perspective.“ *Patterns of Prejudice* 47(1): 22–40. Dostupné z: <www.tandfonline.com> (15. 12. 2015).

Mondon, Aurelien. 2015. „The French secular hypocrisy: the extreme right, the Republic and the battle for hegemony.“ *Patterns of Prejudice*, 49 (4): 392–413. Dostupné z: <www.tandfonline.com> (15. 12. 2015).

Mudde, Cas. 2004. „The Populist Zeitgeist.“ *Government and Opposition* 39 (4): 542–563.

Mudde, Cas. 2007. *Populist radical right parties in Europe*. Cambridge: Cambridge University Press.

„Notre Projet: Programme Politique du Front National“ *Front National*, (online). Dostupné z: <<http://www.frontnational.com/le-projet-de-marine-le-pen/>> (21. 4. 2016).

„Nouvelle affiche: Ni Droite ni Gauche, Front National!“ *Front National*, (online). Dostupné z: <<http://www.frontnational.com/2013/06/nouveau-tract-ni-droite-ni-gauche-front-national/>> (21. 4. 2016).

Perottino, Michel. 2011. „Několik poznámek k výměně lídra Národní Fronty ve Francii.“ *Acta Politologica* 3 (1): 83–92. Dostupné z: <www.acpo.cz> (23. 4. 2016).

„Programme du Front National“ *Front National*, (online, .pdf). Dostupné z: <<http://h16free.com/wp-content/uploads/2011/11/prg-fn-2002.pdf>> (21. 4. 2016).

Quinault Maupoil, Tristan. 2015. „La République, Pétain, le «monde blanc», Valls : Jean-Marie Le Pen dérape encore.“ *Le Figaro*, 8. 4. 2015 (online). Dostupné z: <<http://www.lefigaro.fr/politique/le-scan/citations/2015/04/07/25002-20150407ARTFIG00334-la-republique-petain-le-monde-blanc-valls-jean-marie-le-pen-derape-encore.php>> (23. 4. 2016).

„Résultats de l'élection présidentielle 2002“ *Ministère de l'intérieur*, (online). Dostupné z: <[http://www.interieur.gouv.fr/Elections/Les-resultats/Presidentielles/elecresult_presidentielle_2002/\(path\)/presidentielle_2002/index.html](http://www.interieur.gouv.fr/Elections/Les-resultats/Presidentielles/elecresult_presidentielle_2002/(path)/presidentielle_2002/index.html)> (23. 4. 2016).

„Résultats de l'élection présidentielle 2012“ *Ministère de l'intérieur*, (online). Dostupné z: <[http://www.interieur.gouv.fr/Elections/Les-resultats/Presidentielles/elecresult_PR2012/\(path\)/PR2012/index.html](http://www.interieur.gouv.fr/Elections/Les-resultats/Presidentielles/elecresult_PR2012/(path)/PR2012/index.html)> (23. 4. 2016).

„Résultats des élections législatives 2012“ *Ministère de l'intérieur*, (online). Dostupné z: <[http://www.interieur.gouv.fr/Elections/Les-resultats/Legislatives/elecresult_LG2012/\(path\)/LG2012/index.html](http://www.interieur.gouv.fr/Elections/Les-resultats/Legislatives/elecresult_LG2012/(path)/LG2012/index.html)> (23. 4. 2016)

Shields, J. G. 2007. *The Extreme Right in France: From Pétain to Le Pen*. London: Routledge.

Shields, James. 2011. „Radical or not so Radical? Tactical Variation in Core Policy Formation by the Front National.“ *French Politics, Culture & Society* 29 (3): 78–100. Dostupné z: <<https://research.aston.ac.uk>> (21. 4. 2016).

Shields, James. 2014. „The Front National: From Systematic Opposition to Systemic Integration?“ *Modern & Contemporary France*, 22 (4): 491–511. Dostupné z: <www.tandfonline.com> (10. 12. 2015).

Schedler, Andreas. 1996. "Anti-Political-Establishment Parties." *Party Politics* 2 (3): 291–312. Dostupné z: <<http://ppq.sagepub.com>> (23. 2. 2016).

Wilcox, Barbara. 2015. „Stanford scholar unpacks the rhetoric behind extremist politician's mainstream success.“ *Stanford News*, 16. 4. 2015 (online). Dostupné z: <<https://news.stanford.edu/2015/04/16/extremism-france-alduy-041615/>> (21. 4. 2016).

Wolf, Edita. „O Charliem a laïcité.“ *Přítomnost* (online). Dostupné z: <<http://www.pritomnost.cz/cz/component/content/article/15-spolecnost/813-o-charliem-a-la-cite>> (21. 4. 2016).

ABSTRAKT

Obsahem práce je analýza politického vývoje francouzské politické strany Front National pod vedením *présidente* Marine Le Pen, která je v čele strany od roku 2011. Strana má za sebou přes čtyřicet let existence, ovšem s nástupem Marine Le Pen dochází ke změnám jak vnitrostranickým obnášejícím personální změny, tak změnám ve veřejném obrazu strany v širším slova smyslu. Front National se stává atraktivnější pro širší spektrum voličů, dochází k její modernizaci a změně způsobu vyjadřování její vůdčí postavy. Odborníci v tomto případě hovoří o umírnění či tzv. *dedémonizaci* Front National, což je jeden z možných překladů užívaného francouzského pojmu *dédiabolisation*.

Marine Le Pen vychází z rétoriky Jean-Marie Le Pena, avšak pečlivě volí slova, problematické výrazy zaměňuje za jiné. Stěžejní ideje Front National jsou stále stejné jako před jejím nástupem čela strany. Ač se image strany mění natolik, že v očích veřejnosti může Front National působit méně radikálním dojmem, na základě poznatků pramenících z práce lze říci, že strana pouze změnila své vyjadřování, obsah jejího sdělení zůstává ve svém jádru tentýž. Předpoklad, že strana pod vedením Marine Le Pen výrazně změnila své směřování, se tedy neprokázal. Marine Le Pen volí takový způsob vyjadřování, aby působila umírněnějším dojmem, strana je tak volitelná pro větší část elektorátu. Front National je však stále rozpoznatelná a udržuje si svou charakteristickou linii. Podle průzkumů veřejného mínění ji podstatná část společnosti stále považuje za hrozbu pro demokracii. Nejen kvůli protiimigračnímu stanovisku, ale zejména svým setrváním v totožné ideové poloze jako před personální změnou pozice *présidenta* tato práce vyhodnocuje Front National i pod vedením Marine Le Pen jako stranu krajní pravice.

Klíčová slova: Front National, Marine Le Pen, Francie, krajní pravice, populismus, západní Evropa.

ABSTRACT

The thesis includes analysis of political developments of the French political party Front National under the leadership of *présidente* Marine Le Pen, who has led the party since 2011. The party has existed for over forty years, but with the Marine Le Pen as party leader, changes occur as personnel changes within the party, so do changes in the public image of the party in a broader sense. Front National becomes more attractive to a broader spectrum of voters. There is a shift towards its modernisation and changes are evident in a way of its leading figures' turn of phrase. The experts speaks of moderation or so called *dedemonisation* Front National, which is one of the possible translations of the French term *dédiabolisation*.

Marine Le Pen' rhetoric is based on the Jean-Marie Le Pen's one, but her words are chosen carefully, the offending terms are being replaced with others. Principal ideas of Front National are still the same as they were before her onset as *présidente* of the party. Though the party image is changing so much that Front National may appear less radical in the public opinion, based on findings stemming from the thesis, it can be said that the party has only changed its expression. The content of its message to the public remains basically the same. The assumption that the party has changed its direction significantly under the leadership of Marine Le Pen is therefore unproven. Marine Le Pen chooses a certain way of expressing to be seen as more moderate. As result, the party is electable for the greater part of the electorate. Nevertheless, Front National is still recognizable and retains its characteristic line. According to opinion polls, a substantial part of society still considers Front National a threat to democracy. Not only because of the anti-immigration opinion, but especially for its ideological remaining in the same position as before the personnel change the position of *président*, this work evaluates the Front National under the leadership of Marine Le Pen as a party of the extreme right.

Keywords: Front National, Marine Le Pen, France, extreme right, populism, Western Europe.